

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Specialsakkunnig
Susanne Broman

Justerat
Omedelbart

Nr 76

Lagstiftningspromemoria gällande förslag till ändringar
i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom
socialvården.

ÅLR 2024/8409

104 S2 Utdrag

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att överföra lagstiftningspromemoria gällande förslag till
ändringar i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården, **bilaga 1 S224E31**
och **bilaga 2 S224E31**, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder.

Ändringar i lagstiftning om klientavgifter

Underlag till lagberedning gällande ändringar i landskapslag
(2022:91) om klientavgifter inom socialvården

Dnr: ÅLR 2024/8409

Datum: 18.12.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehåll

1.	Allmän motivering	2
1.1.	Bakgrund	2
1.2.	Nuläge och problemställning.....	2
1.3.	Målsättning.....	4
1.4.	Konsekvenser av föreslagna ändringar i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården	4
1.4.1.	Ekonomiska konsekvenser	4
1.4.2.	Konsekvenser för myndigheterna	7
1.4.3.	Konsekvenser för barn och jämställdheten mellan könen	7
1.4.4.	Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	9
2.	Detaljmotivering	9
3.	Lagförslag	10

1. Allmän motivering

1.1. Bakgrund

Ett flerårigt arbete med att förnya klientavgiftslagstiftningen pågår. Syftet med det så kallade steg ett av förnyandet av klientavgiftslagstiftningen var huvudsakligen att ta fram en fulltextlag gällande klientavgifter inom socialvården. Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården (klientavgiftslagen) trädde i kraft 1.1.2023. I och med ikraftträdandet av fulltextlagen upphörde tillämpningen av blankettlagstiftning på området, vilken var problematisk eftersom rättsläget var otydligt. Många paragrafer gällde både socialvård och hälso- och sjukvård, medan lagstiftningen tillämpades på Åland endast till den del den berörde socialvård. Dessutom tillämpades lagstiftningen på Åland i den lydelse den hade i riket 30.6.2021. Syftet med fulltextlagen var även att bevara det rättsläge som gällde på Åland per 31.12.2022, förutom vissa ändringar, vilka beskrivs i korthet nedan.

De huvudsakliga innehållsmässiga förändringarna i steg ett gällde avgiftstaket, vilket sänktes från 683 euro till 300 euro, och vid indexjusteringar frångicks tillämpning av förändringar i folkpensionsindex till förmån för tillämpning av förändringar i åländskt konsumentprisindex. Även vissa andra, mindre, ändringar gjordes, varav en handlade om betoningen av avgiftslättnader framom utkomststöd (klientavgiftslagens 27 § om efterskänkande och nedsättning av avgift).

I steg två av förnyandet av klientavgiftslagen togs underlag fram för större innehållsmässiga ändringar i klientavgiftslagen. Ändringarna trädde i kraft 1.1.2024. En av de största ändringarna var att helt nya närmare bestämmelser om avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg infördes i lagen. Bestämmelserna gäller vilka inkomster som ska beaktas när avgiften fastställs samt vilka avdrag som ska göras från inkomsten före avgiften fastställs. En maximal procentsats för den andel av klientens nettoinkomster, efter avdrag, som ska beaktas när avgiften fastställs samt ett minimibelopp för personligt bruk om 250 euro per månad infördes.

1.2. Nuläge och problemställning

Avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg är inkomstbaserad. Av klientens nettoinkomster, efter att vissa avdrag har gjorts, kan högst 85 procent tas ut i avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg. Det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg är 250 euro per månad, det vill säga 3000 euro per år. Detta belopp ska täcka bland annat klientens kostnader för hälso- och sjukvård, glasögon, frisör, telefon samt kläder.

Helheten kring avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg sammanhänger med klientens kostnader för hälso- och sjukvård och med det sjukkostnadsavdrag som för närvarande¹ kan göras i

---

¹ Enligt BESLUT LTB 25/2024 träder lagen i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången vid kommunalbeskattningen som gäller skatteåret 2025.

kommunalbeskattningen. Klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg har ofta kostnader för hälso- och sjukvård, vilket innebär att för klienter med låga inkomster är ett tillräckligt minimibelopp för personligt bruk nödvändigt för att betala kostnader bland annat för hälso- och sjukvård.

Möjligheten till avdrag för sjukkostnadsavdrag nämns uttryckligen i detaljmotiveringen till klientavgiftslagens 19a § (LF 32/2022–2023). Detta innebär att lagtingets beslut 30.9.2024 om en ändring av kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland, vilken innebär att sjukdomskostnadsavdraget vid kommunalbeskattningen avskaffas från och med skatteåret 2025, (särskilt) bedöms påverka klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg.

Kommunernas och kommunalförbundens skyldighet till efterskänkande och nedsättning av avgift, enligt klientavgiftslagens 27 §, utgör en viktig del i att trygga att klienter har tillräckliga ekonomiska medel för att försörja sig själva eller sin familj.

I arbetet med steg ett har lydelsen i klientavgiftslagens 27 § 1 mom. utformats så att kommunernas /kommunalförbundens skyldighet till efterskänkande och nedsättning av avgift inte gäller samtliga avgifter som fastställs för socialservice, utan endast avgifter som bestämts utifrån en persons betalningsförmåga, vilket inte motsvarar syftet om att bestämmelsen till denna del skulle motsvara det rättsläge som gällde 31.12.2022.

Av detaljmotiveringen till nämnda bestämmelse ((30) § Efterskänkande och nedsättning av avgift) i underlag till lagberedningen gällande förnyande av klientavgiftslagstiftning (ÅLR 2022/294) framgår att ändringarna endast berörde tydliggörande av avgiftslättnad i relation till utkomststödet samt skyldighet att informera om efterskänkande och nedsättning;

Bestämmelse föreslås motsvarande 11 § i klientavgiftslag (FFS 734/1992) (30.12.2020/1201) med vissa avvikelser. 11 § omfattar nya moment, 3–5 mom., vilka tydliggör avgiftslättnaden i förhållande till utkomststödet. Till paragrafen föreslås också fogas en skyldighet att informera om nedsättningen eller efterskänkandet av avgift. Enligt 6 § i landskapslag (2020:12) om socialvård har kommuninvånaren rätt till att få rådgivning och handledning. Syftet med föreslagen bestämmelse är framför allt att öka kommunernas medvetenhet om skyldigheten att lindra klientavgifterna och att slopandet eller efterskänkandet alltid är primära åtgärder i förhållande till utkomststödet. Bestämmelsen föreslås avse avgift för socialvårdsservice. En kommun eller samkommun ska avse kommun eller kommunalförbund på Åland. Lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) tillämpas genom landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, med i lagen angivna avvikelser. Skall uppdateras till ska. I övrigt se RP 216/1991 rd s. 41 med undantag av hänvisning till socialvårdslagen och hälsovårdssavgifter, ShUB 59/2002 rd samt RP 129/2020 rd s. 94–95. Hänvisning till förvaltningslagen och omprövning ska avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och rättelseyrkande.

I kapitel 3. Lagförslag, (30) § Efterskänkande och nedsättning av avgift (sid. 42 i ovan nämnda underlag) har dock, felaktigt, inte rödmarkerats även den text som gäller persons betalningsförmåga:

En avgift som fastställts för socialvårdsservice och en sådan avgift för hälsovårdsservice som bestämts enligt en persons betalningsförmåga skall efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Även ovanstående text markerad i grönt borde ha rödmarkerats för att överensstämma med texten i detaljmotiveringen till (30 §) i underlaget, och för att överensstämma med rättsläget som rådde per 31.12.2022. Bestämmelsen om efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §) har i LF 28/2021–2022 inte utformats i enlighet med det som framgår av detaljmotiveringen i nämnda underlag, utan utgått från lagförslagets (30) §, vilken innehöll en felaktighet.

1.3. Målsättning

Höjt lagstadgat minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg

I samband med lagtingets beslut 30.9.2024 om en ändring av kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland så att sjukdomskostnadsavdraget avskaffas, lovade landskapsregeringen ta fram olika kompensationsåtgärder för berörda målgrupper. Eftersom möjligheten till avdrag för sjukdomskostnader i kommunalbeskattningen uttryckligen har bedömts påverka klienter inom långvarigt serviceboende och därför nämns i detaljmotiveringen till 19 a § i LF 32/2022-2023, beslöt landskapsregeringen att som en kompensationsåtgärd i budgetförslaget för år 2025² inta en skrivning om att höja det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (enligt klientavgiftslagens 16 §) från 250 till 300 euro från och med den 1 ja

nuari 2026. Höjningen överstiger den höjning på grund av den beräknade indexjusteringen som skulle ha trätt i kraft vid samma tidpunkt.

Korrigerig av klientavgiftslagens 27 § gällande efterskänkande och nedsättning av avgift

Paragrafen ska motsvara lydelsen i 11 § 1 mom. i lag om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) per 31.12.2022, till den del den gäller socialvård, dvs. skyldigheten till efterskänkande och nedsättning av avgift ska omfatta samtliga avgifter som fastställs för socialservice.

1.4. Konsekvenser av föreslagna ändringar i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården

1.4.1. Ekonomiska konsekvenser

---

² Förslag till Ålands budget för år 2025, sid. 11.

1.4.1.1. Konsekvenser för kommunernas ekonomi

Höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (16 §)

Minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (250 euro per månad) trädde i kraft 1.1.2024. I enlighet med klientavgiftslagens 33 § 2 mom. ska beloppet indexjusteras vartannat år, vilket innebär att nästa indexjustering sker 2025 och det indexjusterade beloppet (267,7 euro per månad baserat på jämförelse mellan arbetspensionsindex för år 2025 och arbetspensionsindex för år 2023) träder i kraft 1.1.2026.

Enligt uppgift från Mariehamns stad³ berördes 65 procent av stadens klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (72 av 111 klienter) i september 2024 av det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk (250 euro per månad). I medeltal är beloppet som avgiften har sänkts med 77 euro (mellan 4 och 193 euro per klient).

Utgående från Ålands statistik- och utredningsbyrås (ÅSUB:s) statistik för år 2023 utgör 65 procent av samtliga klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg cirka 188 klienter. Om samtliga kommuner/kommunalförbund på Åland skulle behöva sänka avgiften i likhet med Mariehamns stad, så att 65 procent av klienterna inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg skulle beröras av ett minimibelopp om 267,7 euro per månad (från och med 1.1.2026, enligt nästa indexjustering), skulle kommunerna och kommunalförbunden behöva sänka avgiften per klient med 94,7 euro per månad (77 euro + 17,7 euro), vilket innebär en sänkning om cirka 213 643,2 euro per år.

En höjning av det lagstadgade minimibeloppet till 300 euro per månad skulle, baserat på ovanstående, innebära en ytterligare sänkning av avgiften per klient med 32,3 euro, vilket innebär en sänkning med cirka 72 868,8 euro per år. Det går dock inte att rakt av bedöma att kommunerna skulle gå miste om detta belopp, då stadens situation per automatik inte är densamma i övriga kommuner och uppgifter om varje enskild klient saknas.

Varje kommun/kommunalförbund fastställer årligen, inom lagens ramar, klientavgifter. Vissa kommuner/kommunalförbund på Åland har år 2024 fastställt ett högre minimibelopp för personligt bruk än det lagstadgade beloppet, allt mellan 275–400 euro per månad (3 300–4 800 euro per år). Dessa kommuner/kommunalförbund påverkas inte av höjningen av det lagstadgade minimibeloppet, under förutsättning av den för år 2024 fastställda nivån bibehålls framöver.

En höjning av det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk till 300 euro per månad torde leda till att fler klienter berörs av minibeloppet och att kommunerna får något minskade avgiftsintäkter.

Det är i nuläget oklart i vilken utsträckning kommunernas avgiftsintäkter har påverkats av de nya bestämmelserna om avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg som trädde i kraft 1.1.2024. I enlighet med LF 32/2022–2023 ska en uppföljning ske när lagen har varit i kraft i två år, eftersom det är

---

³ Kontakt per e-post mellan specialsakkunnig på socialvårdsbyrån och stadens biträdande äldreomsorgschef 16.9.2024.

svårt att i förväg bedöma vilka ekonomiska effekter förslaget kommer att få för kommunerna och kommunförbunden. Lagförslaget innehåller även en skrivning om en justering av landskapsandelarna på socialvårdsområdet, om det visar sig att effekterna blir betydande. Med anledning av det ovan anförda är det i nuläget dock inte möjligt att ta fram exakta uppgifter gällande de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna ändringen.

Korrigerig gällande efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §)

Eftersom avsikten med landskapslagen om klientavgifter inom socialvården var att dåvarande rättsläge skulle bevaras, förutom en förstärkning gällande att efterskänkande och nedsättning ska prioriteras framom utkomststöd samt en förstärkning gällande skyldigheten att informera om förutsättningarna för nedsättning och efterskänkande av avgift (dvs. 27 § 3–5 mom.), torde detta förslag inte nämnvärt inverka på kommunernas ekonomi. Lagstiftningspromemoria gällande förslag till en landskapslag om klientavgifter inom socialvården⁴ och LF 28/2021–2022 innehåller en konsekvensbedömning endast gällande de bestämmelser vilka innebär en föreslagen ändring.

1.4.1.2. Konsekvenser för hushållens ställning och ekonomi

Höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (16 §)

Enligt ÅSUB:s statistik fanns år 2023 totalt 290 klienter inom serviceboende med heldygnsomsorg. Majoriteten av dessa klienter är äldre (65 år fyllda). Endast nio av klienterna var under 65 år. Av samtliga klienter 2023 var 200 kvinnor och 90 män. Således torde det främst vara äldre kvinnor som gynnas av ett höjt lagstadgat minimibelopp för personligt bruk.

En höjning av beloppet skulle främst gynna klienter med låga inkomster. Dock skulle inte de klienter som berörs av ett högre minimibelopp för personligt bruk, enligt beslut av kommun/kommunalförbund, gynnas.

Den föreslagna höjningen av minimibeloppet för personligt bruk innebär även en förbättring för klienter på lång sikt, eftersom kommande indexjusteringar görs baserat på det höjda beloppet.

Korrigerig gällande efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §)

Beroende på hur kommunerna/kommunalförbunden har tillämpat 27 § i klientavgiftslagen, kan den föreslagna korrigeringen innebära en fördel för klienter genom att kommunernas/kommunalförbundens skyldighet att, enligt 27 § 1 mom., efterskänka eller nedsätta avgifter tydliggörs så att den omfattar samtliga avgifter vilka fastställs för socialservice (vilket även var fallet före 1.1.2023). Detta är särskilt viktigt gällande avgifter för tidiga och förebyggande insatser, som stödtjänster och tillfällig hemservice. Med anledning av att skyldigheten till efterskänkande och nedsättning omfattar även avgifter som inte fastställs baserat på klientens betalningsförmåga, kan klienters möjlighet och vilja att anlita servicen öka i viss utsträckning.

---

⁴ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/protocol/nr7-2023-enskild-S2.pdf>

1.4.2. Konsekvenser för myndigheterna

Höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (16 §)

Höjningen av det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg torde inte innebära ett merarbete för kommunerna/kommunalförbunden eftersom beloppet oavsett behöver justeras i och med att en indexjustering av beloppen, i enlighet med 33 §, träder i kraft 1.1.2026, dvs. samtidigt som det nya beloppet om 300 euro per månad föreslås träda i kraft.

Korrigerig gällande efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §)

Korrigeringen kan innebära ett behov för kommuner/kommunalförbund att justera fastställda avgiftstaxor/anvisningar gällande för nedsättning och efterskänkning av klientavgifter samt att uppmärksamma klienter om vad som gäller, i enlighet med lagstiftningen.

1.4.3. Konsekvenser för barn och jämställdheten mellan könen

1.4.3.1. Konsekvenser för barn

Höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (16 §)

Den föreslagna ändringen bedöms inte ha någon direkt påverkan för barn.

Korrigerig gällande efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §)

Den föreslagna ändringen bedöms i viss grad ha en påverkan på barn, genom att exempelvis avgift för tillfällig hemservice berörs. Av ÅSUB:s statistik framgår inte antalet klienter med tillfällig hemservice, men enligt information från KST hade 19 familjer tillfällig hemservice (10 av familjerna övergick till regelbunden hemservice) år 2022. Ett förtydligande kring att även avgifter för tillfällig/kortvarig service ska omfattas, innebär en fördel för barnfamiljer.

1.4.3.2. Konsekvenser för jämställdheten

Höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (16 §)

Som konstaterats ovan (1.4.1.2.) torde det främst vara äldre kvinnor med låga inkomster som gynnas av ett höjt lagstadgat minimibelopp för personligt bruk.

Korrigerig gällande efterskänkande och nedsättning av avgift (27 §)

Baserat på tillgänglig ÅSUB-statistik (nedan) gällande stödtjänster, boendeservice samt institutionsvård är majoriteten av klienterna äldre, och en något högre andel av dessa klienter är kvinnor. Den föreslagna korrigeringen bedöms således innebära en fördel i synnerhet för äldre kvinnor som betalar avgift för exempelvis stödtjänster samt för dagvård, nattvård, kortvarig boendeservice och kortvarig institutionsvård.

Det bör noteras att kommuner/kommunalförbund inte får ta ut separat avgift för stödtjänst för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsvård och för klienter inom långvarig institutionsvård. För övriga klienter, exempelvis för hemmaboende klienter innebär det dock en fördel att skyldigheten till efterskänkande och nedsättning av avgift även omfattar avgift för stödtjänster. Det bör även noteras att avgift för dagvård, nattvård och kortvarig institutionsvård räknas in i socialvårdens avgiftstak (9 § i klientavgiftslagen) om 347,10 euro per år (2024). Det är, enligt lagen, dock möjligt att för kortvarig institutionsvård ta ut en avgift på 26,40 euro per vård dag (2024) för klientens uppehälle även efter att avgiftstaket har uppnåtts.

Antal klienter som fått stödtjänster under året (från kommuner och KST), 2023

	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	723	405	318
- därav under 65 år	65	25	40
- därav 65-74 år	79	46	33
- därav 75-79 år	124	59	65
- därav 80-84 år	158	85	73
- därav 85 år och äldre	297	190	107

ÅSUB

Klienter i äldreomsorgen efter kön, ålder och typ av omsorg 2023

	Antal personer		Könsfördelning, procent		Andel av totala befolkningen i de aktuella åldersgrupperna, procent
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Institutionsvård för äldre, klienter i vård 31.12,					
summa 65 år och äldre	55	35	61,1	38,9	1,2
-65-74 år	11	7	61,1	38,9	0,5
-75-84 år	15	19	44,1	55,9	1,3
-85 år och äldre	29	9	76,3	23,7	4,1
Boendeservice för äldre, boende 31.12,					
summa 65 år och äldre	217	104	67,6	32,4	4,3
-65-74 år	18	19	48,6	51,4	1,0
-75-84 år	54	31	63,5	36,5	3,2
-85 år och äldre	145	54	72,9	27,1	21,4
Stöd för närståendevård, vårdade under året,					
summa 65 år och äldre	89	111	44,5	55,5	2,7
-65-74 år	19	38	33,3	66,7	1,5
-75-79 år	18	21	46,2	53,8	2,3
-80-84 år	20	22	47,6	52,4	4,2
-85 år och äldre	32	30	51,6	48,4	6,7
Närståendevårdare sammanlagt	129	72	64,2	35,8	
-därav 65 år och äldre	99	48	67,3	32,7	2,0

Källa: ÅSUB Socialväsande

Senast uppdaterad 27.5.2024

1.4.4. Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Grundlagsutskottet har konstaterat att klientens ekonomiska ställning inte får vara ett hinder för att få tjänster och att klientavgifterna inte får vara så höga att servicen blir helt ouppnåelig för dem som behöver den. Klientavgifterna får inte leda till att de som behöver tjänsterna måste använda sig av stöd för sin oundgängliga försörjning enligt 19 § 1 mom. i grundlagen, enligt grundlagsutskottet.

Både förslaget om höjt minimibelopp för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende (16 §) och förslaget om korrigerande av 27 § 1 mom. gällande skyldigheten till efterskänkande och nedsättning av avgifter innebär en förstärkning avseende grundlagens 19 § 1 och 3 mom.

2. Detaljmotivering

16 § Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras, så att det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg ska vara minst 300 euro per månad. Övriga minimibelopp för personligt bruk föreslås oförändrade.

Anledningen till den föreslagna höjningen av minimibeloppet för personligt bruk är landskapsregeringens beslut om att i budgetförslaget för år 2025, som en kompensationsåtgärd för slopat sjukdomskostnadsavdrag i kommunalbeskattningen, inta en skrivning om att höja det lagstadgade minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg från 250 till 300 euro från och med den 1 januari 2026.

27 § Efterskänkande och nedsättning av avgift

Paragrafen föreslås ändras så att skyldigheten till efterskänkande och nedsättning av avgift enligt 1 mom. ska avse samtliga avgifter som fastställs för socialservice.

Paragraflydelsen föreslås, baserat på ovannämnda, ändras så att det av 2 mom. framgår endast att den kommun eller det kommunalförbund som producerar servicen kan besluta att avgifterna kan nedsättas eller efterskännas, om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

Avsikten, när underlag till landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården togs fram, var inte att ändra innehållet i bestämmelsen gällande vilka avgifter som omfattas av skyldigheten till efterskänkande och nedsättning av avgift. Avsikten var att bestämmelsen ska gälla en avgift som fastställts för socialservice, oberoende av om det handlar om en avgift som bestämts utifrån en persons betalningsförmåga eller inte, vilket motsvarade rättsläget per 31.12.2022.

33 § Indexjustering

Paragraflydelsen föreslås ändras så att det av 2 mom. framgår att minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom serviceboende med heldygnsomsorg i 16 § indexjusteras första gången i november 2027 och det justerade eurobeloppet träder i kraft 1.1.2028. Därefter justeras beloppet vartannat år.

3. Lagförslag

Förslag på grund till landskapslag (20XX/XX) om ändringar i landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården. Endast de tre paragrafer i landskapslag om klientavgifter inom socialvården som föreslås ändras ingår i detta dokument. Av detaljmotiveringen framgår närmare om föreslagna ändringar (i lagförslaget rödmarkerade). Lagberedningen utformar slutligt förslag på paragraflydelser och detaljmotivering.

16 § Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Månadsavgiften för den service som anges i 15 § 1 mom. får uppgå till högst 85 procent av klientens månadsinkomster efter att de avdrag som anges i 19 och 19a §§ har gjorts.

Om klienten omedelbart innan servicen inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller samboförhållande och klientens inkomster är större än makens eller sambons inkomster, bestäms avgiften utgående från makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster. Avgiften får då vara högst 42,5 procent av makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster efter att de avdrag som anges i 19 och 19a §§ har gjorts. Om båda makarna eller samborna omfattas av långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig institutionsvård eller långvarig familjevård bestäms avgiften dock enligt vad som anges i 1 mom.

När kommunen eller kommunalförbundet bestämmer avgiften ska den se till att klienten till sitt förfogande har ett belopp för personligt bruk, som för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg ska vara minst ~~250~~ 300 euro per månad, för klienter inom långvarig familjevård minst 167 euro per månad och för klienter i långvarig institutionsvård minst 150 euro per månad.

27 § Efterskänkande och nedsättning av avgift

En avgift som fastställts för socialservice ~~och som bestämts utifrån en persons betalningsförmåga~~ ska efterskännas eller nedsättas om förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Den kommun eller det kommunalförbund som producerar servicen kan besluta att ~~också andra avgifter än de som avses i 1 mom. kan efterskännas eller nedsättas på de grunder som avses i 1 mom., eller att~~ avgifterna kan nedsättas eller efterskännas, om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

Nedsättning och efterskänkande av avgift ska prioriteras i förhållande till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) vilken gäller med stöd av [landskapslagen \(1998:66\) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd](#).

Kommunen eller kommunalförbundet ska informera klienten om förutsättningarna för nedsättning och efterskänkande av avgift. Informationen ska ges före den första servicehändelsen eller i samband med den. Om det inte är möjligt kan informationen lämnas senare, dock senast när avgiften tas ut. Informationen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll. När informationen ges ska klienten ges namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar.

Klienten ska ges den information som anges i 4 mom. personligen, antingen skriftligen eller muntligen. Informationen får också ges med hjälp av en elektronisk tjänst där klienten identifierar sig elektroniskt. Klienten har alltid rätt att begära att få informationen skriftligen.

33 § Indexjustering av belopp

De eurobelopp som anges i 7, 9, 12, 13 och 14 §§ justeras första gången år 2023 och därefter vartannat år utifrån förändringen i det konsumentprisindex för Åland som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum kalenderåret före justeringsåret. Beräkningen görs utifrån den förändring i konsumentprisindexet som ägt rum från oktober till oktober. Justeringsåret är året före det år vid vars ingång indexjusteringen görs. Det indexjusterade beloppet avrundas till närmaste 0,1 euro. De indexjusterade beloppen börjar tillämpas den 1 januari året efter justeringsåret. Landskapsregeringen fastställer i november de belopp som indexjusteras med det åländska konsumentprisindexet.

De eurobelopp som anges i 16 och 20 §§ justeras första gången år 2023, dock så att ~~minimibeloppen~~ minimibeloppet för personligt bruk för ~~långvarigt serviceboende med heldygnsvård och för~~ långvarig institutionsvård i 16 § ~~som~~ indexjusteras första gången år 2025 och ~~minimibeloppet för personligt bruk för~~ ~~långvarigt serviceboende med heldygnsvård i 16 §~~ indexjusteras första gången år 2027. Därefter justeras eurobeloppen vartannat år utifrån förändringen i arbetspensionsindexet enligt 98 § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste euro. Det indexjusterade eurobeloppet träder i kraft den 1 januari året efter justeringsåret. Social- och hälsovårdsministeriet publicerar de indexjusterade eurobeloppen i Finlands författningssamling senast två månader före ingången av det kalenderår från och med vilket de tillämpas.

Ikraftträdande

Ändringen i 16 § träder i kraft 1.1.2026. Ändringen i 27 § bör träda i kraft så fort som möjligt, senast 1.1.2026.

CHECKLISTA – BEHÖVS NY LAGSTIFTNING?

1. Vem eller vilka kräver en förändring?

Finns det ett EU-eller internationellt perspektiv på frågan?

De föreslagna ändringarna i Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården kopplar till följande; skrivning om kompensationsåtgärd med anledning av slopat sjukdomskostnadsavdrag i Förslag till Ålands budget för år 2025 samt behov av korrigerings på grund av miss i utformningen av 27 § i LF 28/2021-2022.

2. Vilket är målet?

Finns det konflikter mellan olika mål?

Målet med ändringarna är att avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg ska bli skäligare för klienter med låga inkomster samt att fler personer kan ta emot service, vilket torde vara till fördel för både klienter och kommuner/kommunalförbund i ett längre perspektiv.

3. Är underlaget tillräckligt?

Behövs tilläggsutredning?

Tilläggsutredning behövs inte. Se punkt 5.

4. Vad händer om man inte gör någonting alls?

Blir problemet större och mer akut?

Vad är konsekvenserna för samhället och för enskilda om åtgärder inte vidtas?

Genom den föreslagna ändringen i 27 § tryggas klienters möjlighet till tillräcklig omsorg i enlighet med grundlagens 19 § 1 och 3 mom.

5. Vilken utveckling av särskild betydelse för frågan kan väntas inom den närmaste tiden? Hur påverkas problemet?

Ändringen gällande minimibeloppet för personligt bruk för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, berör den planerade uppföljningen (2026) av de ändringar i klientavgiftslagen som trädde i kraft 1.1.2024.

6. När behövs åtgärderna?

Är behovet av åtgärder tillfälligt?

Nej. Ändringen i 16 § behöver träda i kraft 1.1.2026. Ändringen i 27 § behöver träda i kraft så fort som möjligt, senast samtidigt som ändringen i 16 §.

7. Berör ärendet regeringsprogrammet eller utvecklings- och hållbarhetsagendan?

Ändringarna kopplar till Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland, strategiskt utvecklingsmål 1 och 2.

8. Kan alternativa styrmedel användas?

Måste frågan regleras genom lagstiftning med stöd av grundlagen eller självstyrelselagen?

Går det att åtgärda problemet genom samhällsinformation, avtal, allmänna råd/rekommendation eller anvisningar?

Det krävs ändringar i de två nämnda bestämmelserna i klientavgiftslagen.

Om checklistan visar att det finns ett behov av ny lagstiftning ska en lagstiftningspromemoria skrivas och förankras politiskt (se nästa sida).

Kontakta lagberedningen om du har frågor kring checklistan!

LAGSTIFTNINGSPROMEMORIA - INNEHÅLL

Den fristående lagstiftningspromemorian ska innehålla följande uppgifter

☒	Bakgrund till behovet av ny lagstiftning.
☒	En beskrivning av det huvudsakliga innehållet i den förslagna lagstiftningen.
☒	Förslagets konsekvenser. De konsekvenser som ska framgå är <ul style="list-style-type: none"> ☒ ekonomiska konsekvenser ☒ administrativa konsekvenser ☐ miljökonsekvenser ☒ jämställdhetskonsekvenser ☒ konsekvenser för barn (under 18 år) ☒ jämlikhetskonsekvenser Enligt landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland ska diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning eller annan därmed jämförbar omständighet förhindras. <ul style="list-style-type: none"> ☐ konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet ☒ andra samhälleliga konsekvenser Då konsekvenserna av ett förslag utreds kan andra sakkunniga inom framför allt landskapsförvaltningen konsulteras. Vägledning finns i justitieministeriets anvisning om konsekvensbedömning av lagförslag. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80031
☒	Lagstiftningsbehörigheten.
☒	Hur ska konsekvenserna av lagstiftningen utvärderas och följas upp?

Bifoga den ifyllda checklistan som en bilaga till lagstiftningspromemorian.

Kontakta lagberedningen om du har frågor kring promemorian!